І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
New York's Telephone:
BArclay 7-4125

РІК LXVIII. Ч. 23. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ЛЮТОГО (FEBRUARY) 1961 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 23. VOL. LXVIII.

КЕННЕДІ РЕКОМЕНДУЄ КОНҐРЕСОВІ ЗАХОДИ ПРОТИ РЕЦЕСІЇ

ЙОГО ЕКОНОМІЧНА ПРОГРАМА ПЕРЕДБАЧАЄ ДЕШЕВШІ КРЕДИТИ ДЛЯ ЗАКУПІВ І ІНВЕСТИЦІЙ

Вашингтон. — Президент Кеннеді 2-го січня вислав Конґресові свою програму, як треба б поборювати економічну рецесію в ЗДА, що вже триває кілька місяців і спричинила збільшення числа безробітних, яке в січні дійшло до 5.385,000. Президент заявив, що його програма є „реалістичною" і що його уряд „зробить все те, що треба, щоб здійснити свої обіцянки у відношенні до американської економіки". Кеннеді обіцяє дешевші і легші кредити, щоб вможливити закупи та інвестиції. В тій цілі він обіцяє податкові полегші фірмам, щоб вони радніше вкладали свої капітали в будову нових фабрик та інших підприємств. Звернення Кеннеді має 7.500 слів і його Президент вислав Палаті Репрезентантів і Сенатові. Президент заявив у своєму економічному зверненні до Конґресу, що „ця країна не може, і не буде ніколи вдоволена з економічної знижки і застою", представляючи трирічний плян для уздоровлення „енергії і живучости" Америки. Якщо Конґрес ухвалить економічний проєкт Президента, то зараз збільшаться заробітні платні і пенсії-емеритів та користі з добродійних установ, і це все влиє в економіку більйони долярів, та буде іньєкцією, яка поліпшить економіку і приспішить темп її росту. Кеннеді не сказав, що мали б коштувати ці протирецесійні пляни. Представники Білого Дому відмовилися подати докладну суму, на яку треба б збільшити бюджет в порівнянні з бюджетовим проєктом Айзенгавера, але вони заявили, що ця сума не перевищить п'ятьох більйонів долярів. Згідно з пляном президента Кеннеді і працівники і працедавці будуть платити по одній четверті одного відсотка на збільшення старечих пенсій. Це збільшення вкладок до соціяльного забезпечення обов'язувало б аж за два роки. Ті затруднені, які мають право на допомогу під час безробіття, платили б збільшені вкладки на продовження тієї допомоги вже від 1-го січня 1962-го року. Кеннеді заявив, що рекомендуватиме зменшення прибуткових податків, щоб заохотити промислові корпорації до більших інвестицій у фабрики. Президент сказав, що всіми фіскальними і монетарними засобами старатиметься поборювати інфляційні тенденції. Звернення Кеннеді є гострим контрастом до Айзенгаверового звернення з половини січня. Айзенгавер не рекомендував ніяких засобів на поборювання рецесії і твердив, що немає економічної знижки, а є тільки чергове пристосування економіки до нових вимог. Кеннеді заявив, що як його рекомендації на підтримку економіки не будуть вистачальні, то він за 75 днів предложить Конґресові дальші заходи для скріплення господарки країни. Теперішні проєкти Президента можна зібрати в таких пунктах: 1) Збільшити найменшу пенсію емеритам з $33-ох до $43-ох і дозволити чоловікам відходити на емеритуру вже по закінченні 62-го року життя з меншою емеритурою, подібно як це можуть робити тепер жінки; 2) Продовжити виплату допомоги для безробітних у всіх стейтах до 39 тижнів. Це відноситься до тих, які вже вичерпали допомогу з фонду для безробітних і не мають праці; 3) Збільшити мінімальну заробітню платню до $1.25 впродовж найближчих двох років і поширити цей закон про обов'язкову мінімальну платню на кілька дальших мільйонів затруднених; 4) Зменшити відсотки від морґеджів з 5.75% до 5.5%. Те саме мали б зробити і міські управи при позичках на нові будови; 5) Президент пропонує збільшити допомогу для тих дітей, що є в родинах безробітних батьків; 6) Кеннеді зарядив видавати харчі з урядових запасів тим родинам, що є безробітними в стейтах Вест Вірджінія, Пенсилвенії, Кентаки, Міннесоті, Ілліной і Дітройті; 7) Президент наказав негайно видати $724 млн. з фондів на будову шляхів, щоб оживити рух в економіці та рекомендував урядовим агенціям приспішити заключування контрактів тим фірмам, що находяться в районах із більшим числом безробітних. Кеннеді заявив, що державна скарбниця не має прибутків із податків, коли в країні існує економічна рецесія. Це видко вже тепер, і тому важко сподіватися, щоб федеральний бюджет в цьому році, що кінчиться 30-го червня ц. р., був збалянсований, як це передбачував президент Айзенгавер. Це саме буде, мабуть, і в найближчому 1962-му році. Кеннеді твердить, що здійснення його програми для підтримки економіки не мусить спричинити дефіцитового бюджету, бо як зростатиме економіка, то збільшуватимуться і податкові вплививи. Президент повідомив, що він покличе до життя 21-членний дорадчий комітет, який складатиметься з представників підприємців і робітничих організацій і який розглядатиме проблеми продукції, механізації праці і справу „здорової" політики в ділянці заробітних платень та цін.

ГЕН. НОРСТЕД ЗАЛИШАЄТЬСЯ КОМАНДАНТОМ ЗБРОЙНИХ СИЛ НАТО

Президент Джан Ф. Кеннеді відбув у Білому Домі довшу конференцію з генералом Лорісом Норстедом, головним командантом збройних сил Організації Північно-Атлантійського Пакту, після чого повідомлено, що ген. Норстед залишається на своєму пості. В конференції взяв участь також ген. Л. Лемніцер, голова Об'єднаних Шефів Штабу.

П'ять екс-секретарів рільництва радять, як уздоровити фармерство

Іст Ленсінґ, Мишиґен. — Під час Фармерського Тижня в Стейтовому Мишиґенському університеті промовляли п'ять колишніх секретарів рільництва, які працювали в роках від 1933 до 1960, і між якими був і ексекретар рільництва Езра Тефт Бенсон. Всі погодилися в тому, що основною фармерською проблемою є те, „як дати людям щоденний хліб і при тому втримати ціни на фармерські продукти на такій висоті, яка була б справедливою у відношенні і до фармерів і до споживачів". Генрі А. Воллес, який був секретарем рільництва від року 1933 за першої каденції Ф. Д. Рузвелта, казав, що він старався про те, щоб не падала продукція фармерів, та щоб їхні прибутки були рівні з прибутками працівників у промислі. Секретар рільництва з 1948-1953 років Чарлз Ф. Бреннен твердив, що і досі не зникли деякі проблеми у фармерстві, які були актуальні під час економічної депресії. Ексекретар рільництва Бенсон казав, що він в роках 1953-1960 старався допомогти фармерам, щоб вони самі собі могли допомагати.

Департамент справедливости посилює боротьбу проти злочинів

Вашингтон. — Головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді призначив прокуратора із Саффовк, Н. Й. 36-річного республіканця Едвіна Сілберлінга на свого головного помічника в поборюванні організованих злочинів. Сілберлінг очолюватиме ту секцію в кримінальному відділі департаменту справедливости, яка поборює організовані злочини. Він вимагатиме повної співпраці між федеральним Бюром Інвестиґацій, Урядом Іміґрації, розвідчим відділом при Податковому Уряді та аґентами, які слідять за продавцями наркотиків, незаконного алькоголю і тютюну. Буде окремий список злочинців, про яких всі аґенції мусять давати всі ті інформації, що про них мають. На цю ціль треба буде збільшити видатки на той відділ, що поборює організовані злочини.

Будують сильний радіопересилач, який обслуговуватиме сателіти

Вашингтон. — Представник фльоти повідомив, що ще цього року почнуть будувати сильного радіопередавача на 560,000 ватів, який буде обслуговувати радіові стації на сателітах. Цей радіопередач збудують в Аркер Сіті в Тексасі, і він буде одною з ланок в системі, що контролюватиме космічні простори над ЗДА. Це буде один із сильніших радіопередавачів у світі і буде під контролею Північноамерикан. Повітряної Оборонної Команди. Це є один із кроків до певної контролі над повітряними просторами над цією країною. 10 років тому охороняли територію ЗДА за допомогою радарової системи, а тепер це мають робити за допомогою сітки сателітів, що постійно кружлятимуть над цією країною і передаватимуть вістки про появу ворожих сателітів за допомогою цього величезного радіопересилача. Ця система викриватиме також мовчазні ворожі сателіти. Менші радіопересилачі є в кількох місцевостях у ЗДА.

6 осіб вбитих і 100 поранених у залізничій катастрофі в Меріленді

Буві, Меріленд. — 2-го січня 11-вагоновий поїзд Пенсилвенійської Залізниці вийшов з рейок і 4 вози та дві машини впали вниз із 15-стопового насипу. В цій катастрофі згинуло 6 осіб і більше як 100 пасажирів були поранені. Між ними є важко поранені. Більше як 50 цивільних і військових амбулянсів перевозили поранених до найближчих шпиталів. Поїзд виїхав о год. 10:28 перед полуднем із Филаделфії і в Балтиморі прийняв дальших пасажирів, а катастрофа сталася одну мінуту після першої години по полудні. Один із машиністів заявив, що катастрофа сталася тому, що перестали діяти гамульці. Поїзд їхав із швидкістю 30 миль на годину, коли перестали діяти гамульці.

І в лютому на сході ЗДА температура має бути нижча від нормальної

Вашингтон. — Федеральне бюро погоди передбачає, що в місяці лютому у всіх східніх надбережних стейтах має бути температура нижча від нормальної. Нормальна пересічна температура для лютого звичайно буває така в чотирьох головніших районах країни: Ню Йорк — 32 6; Шикаґо — 27,4; Денвер (Колорадо) — 32 і Сан Франсіско — 50,3. Набагато нижча від нормальної буде температура на східньому узбережжю по Джорджію; в другому поясі стейтів від Міннесоти на схід аж по Луїзіяну температура має бути нижча від нормальної, далі на Захід — нормальна, а над Пацифіком вища від нормальної. Найбільше атмосферичних опадів буде в південно-східніх стейтах а найменше в центральних стейтах.

На Раді Безпеки ОН прийшло до першого зудару Стівенсона з Зоріним

Об'єднані Нації. — На засіданні Ради Безпеки Об'єднаних Націй в минулий четвер 2 лютого ц. р. совєтський представник Валеріян Зорін гостро заатакував генерального секретаря ОН Даґа Гаммершилда за ведення політики на терені Конґа ніби по лінії „імперіялістичного" бльоку Організації Північно-Атлантійського пакту (НАТО) та наполягав, щоб Гаммершилд змінив ту політику по лінії активного підтримання „леґального" уряду ув'язненого Люмумби. Зорін заапелював при тому до З'єдинених Держав, щоб вони припинили підтримування місії ОН в Конґо, що вела ту — на думку Зоріна — помилкову політику. Амбасадор ЗДА при ОН Стівенсон різко відповів Зорінові, що він, Стівенсон, „дуже жаліє", що генеральний секретар Гаммершилд знову став предметом несправедливих і неоправданих атак. Стівенсон задеклярував надалі рішучу підтримку Гаммершилдові. Наради над справою Конґа продовжуються. В минулий четвер виступили зі своїми скаргами представники азійсько - африканського бльоку, що підтримують Люмумбу.

Англійський прем'єр прибуде до Вашинґтону

Лондон. — Офіційно оприлюднено, що англійський прем'єр Герольд Мекміллен прилетить 2 квітня ц.р. до Вашинґтону на свою першу розмову з през. Кеннеді. На день два раніше прибуде до Вашинґтону англійський міністер закордонних справ лорд Гюм. Першим европейським прем'єром, що бачитиме през. Кеннеді, буде данський прем'єр Віґґо Кампман, який приїзджає до ЗДА на відкриття данської виставки в Шикаґо і 14 лютого ц.р. зупиниться на один день у Вашинґтоні. Впродовж лютого відвідають президента Кеннеді також австралійський прем'єр Роберт Гордон Мензіс, що летітиме почерез ЗДА на конференцію Коммонвелту до Лондону, та західньо - німецький міністер закордонних справ Гайнріх фон Брентано. Не визначено ще часу ні місця для побачення през. Кеннеді з французьким президентом де Голлем і західньо - німецьким канцлером Аденауером. Якщо Хрущов захоче прибути на сесію Генеральної Асамблеї 8 березня ц.р. до Ню Йорку, то президентові Кеннеді буде трудно оминути „приємности" бачення його.

Кеннеді найменував Дейвіда Брюса на амбасадора до Великої Британії

Вашинґтон. — 2-го січня президент Кеннеді найменував 62-річного ветерана-дипломата Дейвіда К. Е. Брюса на амбасадора до Великої Британії. Ця намінація є першою зміною амбасадора у великій країні. Брюс займе місце після амбасадора Джана Гей Вітні. Брюс має довгий досвід в дипломатичній службі і був вже амбасадором у Парижі і в Бонні. В Парижі був він за урядування Трумана, а в Бонні під час президентури Айзенгавера. Кеннеді плянував був найменувати Брюса на державного секретаря, бо високо оцінює його здібності, але пізніше вирішив іменувати державним секретарем Д. Раска, а Брюса призначив на важний пост амбасадора до Англії. Брюс працює в дипломатичній службі від 1925 року, коли був приділений до амбасади в Римі. Амбасадором в Німеччині був Брюс від 1957 до 1959-го року.

У Баварії почались великі військові маневри

Бонн. У четвер 2 лютого ц. р. почались у Баварії в Західній Німеччині військові маневри, в яких бере участь коло 60.000 альянтського війська з 5 і 7 американських корпусів. Вони гратимуть ролю „напасників" в тих маневрах, проти яких будуть „оборонятись" французькі і західньо-німецькі війська із збройних сил НАТО. Маневрами охоплені райони міст Байройт, Нюрнберґ, Інґольштадт, Вайден і Реґенсбурґ. Внаслідку теплішої погоди поля і дороги в Західній Німеччині розм'якли й перетворились денеде в смуги глибокого болота, яке значно утруднює рухи військ, що беруть участь в маневрах. Командант американської 7-ої армії, стаціонованої в Західній Німеччині, ген. Брус Клерк, запевнив західньо-німецькі урядові чинники, що вжито всіх заходів, щоб німецьке хліборобство якнайменше потерпіло від отих маневрів.

Хрущов відвідає Марокко

Рабат. — Мароккансьний король Мохаммед запросив Нікиту Хрущова відвідати Марокко, заявивши, що він хоче „віддячитись" Хрущову за підтримку, яку Совєти дали для Марокка на терені Ради Безпеки Об'єднаних Націй в справі Мавританії: внаслідку „вета" Совєтів не прийнято до Об'єднаних Націй Мавританії, яка проголосила свою незалежність та яку проте Марокко вважає за географічну та етнічну частину марокканської території. Очевидно, що Хрущов негайно прийняв такі запросини, які дають йому нагоду для скріплення комуністичної пропаганди на африканському терені, та з черги запросив марокканського короля — приїхати до Москви. Обмін цими відвіданами відбудеться весною цього року.

Арабська Ліґа обіцяє зброю і „добровільців" альжирським партизанам

Багдад. — 10 арабських держав, зібраних на конференції Арабської Ліґи в Багдаді, проголосили в минулу середу 1-го лютого ц. р. деклярацію, в якій заявляють свою повну солідарність із арабськими націоналістами в Альжирі, які ведуть проти французької адміністрації вже шостий рік партизанську війну, та обіцяють постачати їм не тільки зброю й амуніцію, але й „добровільців". Тому, що при слові „добровільці" не підкреслено, що це мають бути виключно лише араби, коментатори здогадуються, що Арабська Ліґа не виключає „допомогу" також збоку СССР та комуністичного Китаю. В отій деклярації сказано теж про потребу зірвати дипломатичні і господарські взаємини з Францією, якщо війна проти неї буде продовжуватися. П'ять з-посеред отих 10 держав зірвали були всі взаємини з Францією ще в 1956 році і досі їх не відновили. Проголошення тієї деклярації має на цілі — за голосами коментаторів — зробити натиск на Францію, щоб вона не зволікала з нав'язанням безпосередніх переговорів з закордонно - революційним урядом арабських націоналістів і Альжиру, представник якого взяв також участь в отих нарадах арабських провідників.

ПАСАЖИРИ Й ЗАЛОГА „САНТА МАРІЇ" ВИЙШЛИ НА БЕРІГ

Ресіфе, Бразилія. — У четвер 2 лютого ц. р. скінчилась епопея 20,906-тонового португальського пасажирського корабля „Санта Марія", захопленого 22 січня ц. р. групою політичних противників режиму португальського прем'єра Антонія де Олівейра Салязара. „Санта Марія" наблизилась до бразилійського порту „Ресіфе", після чого поромами перевезено 607 (а не 560, як первісно говорилось) пасажирів на суходіл. Виявилось, що тільки пасажири першої кляси почувались під час 12-денної мандрівки по морі розмірно добре й вигідно, бо пасажирам нижчих кляс давали поганий харч й обмежили свободу рухів по кораблі, а що на кораблі зіпсувалась холодільна система, то багато пасажирів, здебільша еспанці й португальці, захворіли. Їх перевезли до шпиталів, інших розміщено по готелях. Американський консул у Бразилії прилетів із грішми для 40 американських громадян, щоб допомогти їм дістатись на їх місця призначення, а бразилійський уряд, однаково як корабельна компанія, власник „Санта Марії", подбають за дальшу транспортацію пасажирів. Виявилось, що напасників, які захопили були силою „Санта Марію" на океані, було тільки 30, а не 69. Майже ціла залога 230 осіб збунтувалась в останній хвилині, коли Генрік Ґальвао, провідник напасників, проголосив, що тільки деякому з залоги дозволять вийти на беріг. Тоді спонтанно всі пасажири і вся залога закричали, що всі мають право висісти й остаточно на кораблі залишилась тільки жменя найближчих співробітників названого вгорі провідника новітніх піратів. Більша частина його товаришів прийняла пропозицію бразилійського уряду — залишитись в Бразилії на правах політичних втікачів. На

„Санта Марія" причалює до порту Ресіфе в Бразилії.

чердак „Санта Марії" вступив відділ бразилійської морської піхоти. Вояки обсадили корабель, але не втручались у переговори, які велись між бразилійськими властями і Генріком Ґальвао, який спершу відмовлявся прийняти запропонований йому азиль та настоював на своєму „праві" виплисти з кораблем знову на широке море. Однак, втративши залогу та маючи тільки одного морського старшину між своїми прибічниками й одного корабельного інженера, Генрік Ґальвао був безсильний. Американський адмірал Смит, який спонукав був його змінити курс корабля і причалити до берегів Бразилії, приєднався до голосу бразилійських речників та переконував сотника Ґальвао, щоб він прийняв азиль і мирно передав корабель бразилійським властям, які з черги повернуть його португальській компанії.

Айхманові грозить 12-кратна кара смерти за його злочини

Єрусалим. — Генеральний прокуратор в Ізраїлі Гідеон Гавзнер передав оборонцеві Адольфа Айхмана, шефа жидівського відділу в централі Гестапа за нацистського режиму в Німеччині, акт оскарження, в якому закидається Айхманові 15 злочинів — проти жидівського народу, проти людяности, воєнні злочини та приналежність до нацистської партії. З 15-ох пунктів акту оскарження — 12 загрожують Айхманові карою смерти, а рештуючі три — по 7 років в'язниці. У першій точці акту обвинувачення говориться про фізичне винищення „мільйонів жидів", з ціллю „винищити в цілості жидівський нарід", що мало стати „остаточною розв'язкою" жидівської проблеми. Акт обвинувачення називає 21 країн, в яких виконувано винищування людей за пляном, виготовленим у відділі Гестапа, що його очолював Айхман. Як свідки прокуратори, що доказуватимуть злочини Айхмана, виступлять 39 осіб, між ними Йоель Бранд, який був посередником від Айхмана до західніх альянтів в останній світовій війні, щоб виміняти 100.000 мадярських жидів за 10.000 вантажних авт. Айхмана схопили ізраїльські аґенти в травні мин. року з Арґентини. Судова розправа проти Айхмана відбудеться 15 березня ц. р. і стане міжнародною сензацією. Як одну з причин надання тій розправі якнайбільшого розголосу, керівники жидів в Ізраїлі подали факт, що жидівська молодь із нової ґенерації, яка не пережила страхіть нацистського режиму, не здає собі справи з трагедії жидівського народу.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** дістав більше як 100,000 листів і депеш із ґратуляціями після того, як його дружина народила першого сина. Він не міг подякувати всім цим особам і зробив це на пресовій конференції, дякуючи від себе і своєї дружини всім тим, що відгукнулися були минулого року на цю радісну подію.

● **Пані Кеннеді** 1-го лютого в Білому Домі започаткувала збірку фондів для Американського Товариства для поборювання серцевих недуг. З цієї нагоди перша леді ЗДА прийняла двох семирічних близнючок Донну і Деббі Горст, які в березні 1959 року перебули успішну операцію серця. Пані Кеннеді подала цим дівчатам по золотій бранзолеті у формі серця, а вони дали ляльку для 3-річної доньки пані Кеннеді.

● **Президент Кеннеді** заявив на пресовій конференції, що якщо б він кандидував на президента в 1964-му році, то знову радо буде дебатувати на телевізії з своїм республіканським противником. Дехто гадає, що дебати з Ніксоном причинилися до перемоги Кеннеді в президентських виборах 1960-го року.

● **Нюйоркська поліція** заарештувала 4-ох міжнародних злодіїв із Канади, які в січні цього року обікрали були сестру президента Кеннеді в готелі „Савой Гілтон". Ці злодії Вілліям Лівінґстон, Розалінд Вейд, Дейвіс Ремсі і Дональд Спірс вкрали готівкою $1,000 і біжутерії вартости $30,000. Поліція була б скорше заарештувала цих злодіїв, але управа готелю, на просьбу пошкодованої пані Патриції Лофорд, не зголосила цієї крадіжки поліції в Ню Йорку.

● **Пресовий секретар Білого Дому** П'єр Салінджер повідомив, що найближчі дві пресові конференції не будуть безпосередньо передавати через телевізію і радіо. Президент Кеннеді вже відбув дві такі безпосередні телевізійні конференції, і тепер найближчі дві конференції можна буде записувати на телевізійному рекорді і пізніше передавати в цілості або в скороченні на телевізійних стаціях.

● **В Ню Йорку** вже 16 днів панує температура менша від 32-х ступнів, а 2-го лютого термометер впав був нижче зера. Така довга і така низька температура була в цьому місяці 80 років тому.

У СВІТІ

● **В Англії** уряд проголосив підвищення членських внесків на забезпеку проти недуг, причому частину тягару перекинено на робітників, а частину на працедавців. Робітничі спілки й Соціялістична партія зняли з цього приводу великий галас. Уряд мотивує свій законопроєкт потребою модернізації шпиталів. Вся опіка над здоров'ям знаходиться в Англії у державній установі Крайової служби здоров'я.

● **В Японії**, в якій існує високо розвинений промисл, бракує кваліфікованих фахових робітників при одночасному зрості некваліфікованих безробітних. 179,000 молодих осіб, чоловіків і жінок, які закінчать в цьому році високі японські школи, мають вже тепер запевнені посади. Японія нараховує 93 мільйони населення.

● **У Франції** відійшов на пенсію у віці 63 роки шеф штабу ген. Поль Елі, а на його місце призначено генерала Жана Оліє. Ген. Жан Крепен, командант французької армії в Альжирі, став командантом французьких військ в Західній Німеччині, а на його місце пішов до Альжиру ген. Фернад Гамбіє. Ген. Поль Алляр, який був в Німеччині, став генеральним інспектором піхоти. Ці зміни пояснюють скріпленням позиції президента де Голя у французькій армії, де багато старшин ставиться критично до політики де Голя супроти Альжиру.

● **У Москві** відкрито виставку текстильних виробів, яку совєтська преса розтрубіла, як величезний осяг совєтської продукції. Московський кореспондент „Н. Й. Таймсу" стверджує, що всі ті найбільш розрекламовані й найновіші совєтські текстильні вироби можна дістати в сутеренах — т. зв. бейзментах — всіх американських департаментових крамниць, найдешевший сорт товарів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Suns, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4,00. For UNA members monthly 65¢.
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Розпадається луда

На початку згадаємо, що ці Шевченкові слова, вжиті для заголовку цієї статті, не є оригінальним помислом редакції „Свободи". Раніше зробила це київська „Літературна Газета", але вжила їх у цілком іншому значенні і в інших цілях: щоб комуно - московську луду, яка розпадається саме під могутніми ударами Шевченкової правди, рятувати.

В загальному можна було сподіватись, що заініційована Українським Народним Союзом і продовжувана тепер всенаціональним громадським Комітетом Пам'ятника Шевченкові акція для вшанування пам'яті великого українського Кобзаря у сторіччя його смерти здвигненням відповідного пам'ятника у Вашингтоні, викличе відповідну реакцію Москви та її підлеглих у Києві. Тепер ці передбачення справджуються з такою нагальністю, з такими галасливими брехнями й видумками, що типові для Москви у найдошкульніших для неї випадках.

Антишевченківську кампанію започаткував часопис „Советская Культура", орган Міністерства культури СССР, статтею якогось професора М. Пархоменка п. н. „Тарас Шевченко і поборники холодної війни", надрукованою в числі 152 з 24-го грудня 1960 року. Заініційований Москвою „алярм" підхопили у Києві перекладом згаданої статті в „Радянській Культурі", органі Міністерства культури Української ССР в числі з 29-го грудня 1960 року. Уже цей офіційний хід статті Пархоменка доводить, що ініціятором цілої акції для дискредитації українського почину у вільному світі була Москва, і що керівництво буцімто незалежної Української ССР виконує тут ролю слухняного знаряддя кремлівських самодержців. Доказом повної залежности від московських настанов може бути й „оригінальний" уже виступ київської „Літературної Газети", яка повторила у статті якогось уже не професора, а кандидата філологічних наук Олександра Мазуркевича, друкованій у числах з 3 і 6 січня ц. р. п. н. „Розпадається луда", всі „положення" і „ревеляції" з московської „Совєтскої Культури".

Основним мотивом усіх цих виступів є намагання применшити значення акту Конгресу ЗДА про встановлення пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні, мовляв, члени Конгресу, які ухвалювали резолюцію, навіть не знали, за що вони голосують та хто такий Шевченко, і представити цей акт як політичну демонстрацію проти Совєтського Союзу, затіяну „спритним пройдисвітом" Левом Добрянським і іншими „відщепенцями та зрадниками", не з метою вшанувати пам'ять Шевченка, але для розпалювання „холодної війни" проти Совєтського Союзу. Різниця між виступами московських наказодавців і київських виконавців тільки в тому, що перші допускають можливість побудови пам'ятника Шевченка в ЗДА, „спорудженого хоч би до сторіччя з дня смерти Великого Кобзаря", і висловлюють віру, що всі „хто шанує його пам'ять, братимуть участь в цій справі з зовсім інших міркувань, аніж „Лев Добрянський та американські сенатори", а другі заявляють, що подана в цій справі резолюція „найреакційнішого" сенатора Джевітса була „глумливою", заплянованою „на зло Москві", як „черговий політичний бізнес", що будування пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні є „замахом на народну святиню" і що цей пам'ятник — до речі, ще й досі не запроєктований, — є „спотворений".

Серію згаданих виступів закінчує, хронологічно, віршилище якогось Григорія Плоткіна під заголовком „Пам'ятник Кобзареві", надруковане в київській „Радянській Україні" з 12-го січня ц. р. Починається воно „великою тривогою в окрузі столичній", себто у Вашингтоні, з приводу вієсти про побудову пам'ятника Шевченкові, про якого, мовляв, ніхто із сенаторів нічого не чув. Опісля, в уяві большевицького пропагандиста американський міністер внутрішніх справ „розводить руками безсило" і перестерігає законодавців, що вірші Шевченка, мовляв, „повні отрути і слід би за ці вибухові пісні його, як Люмумбу, в кайдани закути, а ви тут про пам'ятник кажете!" Справу в тому большевицькому „літературному творі" перерішує „любитель гольфу і майстер інтриг", за якого вважає Москва президента Айзенгавера. Він рекомендує: „Як по моїй думці Сенат довіря, хай скульптори зліплять вкраїнського барда, але — саме барда, а не бунтаря", якого, мовляв, „живого скарали б ми люто, але для померлих немає тюрми; ім'я ж Кобзареве — ідейна валюта, якою придбаєм прихильників ми!"

Наведені цитати з віршилища, яке закінчується тим, що Шевченко „стискає руку Фіделеві Кастро і шле патріотам Ляосу привіт", — виразно розкривають причини страшної люті Москви і її підлеглих з приводу пам'ятника у Вашингтоні. Нелегко ж бо комуністичній пропаганді, навіть при всьому її досвіді, затримати розпад з такими зусиллями твореної луди - брехні не тільки про самого Шевченка, але й про Америку, і про українську еміграцію. Це ж бо парлямент і уряд наймогутнішої держави світу схвалили закон, щоб вшанувати Великого Кобзаря України здвигненням йому пам'ятника в столиці цієї країни, а нарід хоче здвигнути цей пам'ятник добровільними пожертвами. І буде збудований цей пам'ятник Тарасові Шевченкові саме за його полум'яні пісні, за його бунт проти деспотизму і тиранії, за його признання і тугу за праведним законом Вашингтона. Український нарід на рідній і все ще не своїй землі без сумніву знає цю істину і її відповідно оцінює. Нінащо здадуться карколомні комуно- московські брехні. Здійснюється бо заповіт Великого Кобзаря, розпадається луда і встає оспівана Шевченком українська правда - воля, голосна і правдива, як Господа слово. Вся акція в справі здвигнення Шевченкові пам'ятника у Вашингтоні, один з багатьох доказів цього.

Підготова до рішень

На своїй останній пресовій конференції з минулої середи 1-го лютого ц. р., президент Кеннеді звернув увагу на те, що до Вашингтону прибули амбасадори ЗДА Клер Тімберлейк з Конга і Вінтроп Брави з Ляосу, як також головний командант збройних сил НАТО ген. Лоріс Норстед. Цього тижня приїде й амбасадор Ллевелин Томпсон з Москви. Президент підкреслив, що всіх цих осіб викликано на наради, щоб вирішити, якої політики треба триматися „в тих обширах кризи". Зокрема, Президент заявив, що проблему Конга „дбайливо розглядається", щоб можна було вжити „доцільних засобів, які перешкодили б дальшому погіршуванню тамошньої ситуації".

Всі три названі дипломати, як теж ген. Лоріс Норстед, докладно ознайомлені з теренами своєї праці, що їх дійсно можна назвати „обширами кризи". НАТО — це щит проти загрози совєтського імперіялізму в Европі, і від сили НАТО залежить насправді доля західнього Берліну та поділеної Німеччини: якщо Совєти не були б переконані, що 15 держав - членів НАТО готові воювати в обороні західнього Берліну, вони давно вже виконали б свою загрозу анулювати підписані ними ж договори з часу останньої війни і зараз після війни про 4-зональний характер Берліну та його вільний зв'язок із Заходом — і передали б німецьким комуністам „суверенні права" над шляхами комунікації Берліну. Клер Тімберлейк відразу ж зайняв у Конго правильне становище, підтримуючи прозахідні автохтонні елементи, і, за його порадою, ЗДА зайняли в Об'єднаних Націях позицію в користь конголійського президента Касавубу, коли рішалась справа легального представництва в ОН тієї країни. Амбасадорові Бравнові приписують заслугу вигнання з столиці Ляосу, Вієнціяну, псевдоневтрального, насправді прокомуністичного уряду Суванни Фуми і заступлення його прозахідним урядом Буна Ума. Відомо також, що Ллевелин Томпсон належить до найкращих знавців кремлівських верховодів.

Отож кожний громадянин ЗДА і кожна людина у вільному світі прийняли з дійсним вдоволенням вістку, що рішення нової американської адміністрації про дальшу політику в найбільш запальних пунктах світу спиратимуться передусім на авторитетних інформаціях фахівців, які знають той закордонний терен і розуміють методи комуністичної підривної роботи. З великою полегшею читаємо, що президент Кеннеді слушно вважає поступ у підривній діяльності в користь Люмумби за погіршення тамошньої ситуації. Треба сподіватися, що Адлей Стівенсон займе на теперішніх нарадах Ради Безпеки ОН в справі Конга становище, яке розчарує Валеріяна Зоріна, що своїм „сердечним привітанням" Стівенсона, якого він назвав „адвокатом міжнародної співпраці", зробив ведмежу прислугу Стівенсонові, насторожившu проти нього ще більше публічну опінію.

Відмовившись рішуче критикувати політику Айзенгавера і пропонувати її зміну, президент Кеннеді слушно зазначив, що ситуація змінюється — і змінюється на гірше. Як на конкретний приклад, він указав на щораз більше зростання комуно- китайської сили і загрози для південно - азійських країн. Цим він мотивував конечність підвищення збройної здатности Америки. Дж. Кеннеді знову назвав Ляос, Конго і Кубу, як три найбільше загрожені пункти нинішньої міжнародної ситуації. Він підкреслив, що нема ніякої зміни в політиці супроти Берліну і покликався на стосовану президентом Айзенгавером практику щодо узгіднювання публічних промов високих військовиків із державним департаментом. Передбачувана коментаторами тяглість американської закордонної політики знайшла нове потвердження в заявах Дж. Ф. Кеннеді на його останній пресовій конференції.

Потверджується також, що новий уряд „не має часу" на зволікання з рішеннями. Ні в Ляосі, ні в Конго, ні на Кубі події не стоять на місці, і буквально з кожним днем стає там гірше, бо імпортовані з СССР, Чехо - Словаччини і комуністичного Китаю, безпосередньо чи за посередництвом „невтралістів", зброя, амуніція, „технічні дорадники" і „добровільці" — при пасивному відношенні Заходу — скріплюють анархічно-комуністичні елементи. Якщо політика президента Кеннеді справді буде — як заповіджено її — динамічною, то цей антикомуністичний динамізм має проявитися вже в найближчих днях і тижнях.

ОГЛЯД ЕКОНОМІЧНИХ ПОДІЙ

Колись, у часи „вільної руки", в часи традиційного господарського лібералізму, економічне положення країни залежало виключно від ринку і вільної розгри його складових чинників. Нині справи укладаються зовсім інакше. І хоч дехто тужить за минулими формами економічного життя, це ні в чому не змінює ситуації. Тепер державний апарат глибоко втручається у господарські процеси, і на це є багато причин. Не дивно також, що в час переходу державної адміністрації з республіканських до демократичних рук ні одна, ні друга сторона не могла не згадати серйозної проблеми економічного положення країни, хоч вони основно різняться в своїх поглядах.

Економічні дорадники президента Айзенгавера в своєму останньому рапорті звітували, що економічна поправа не за горами, що її прискорять наростаючі видатки споживача, збільшений експорт і поліпшення в будівельній індустрії. Видимим доказом цього мали б бути чимраз менші запаси товарів на складах підприємців, що провіщає нове запотребування і нові замовлення. А президент Айзенгавер у своєму прощальному зверненні до Конгресу й народу сказав, що американська економіка спирається на здорових основах, що ріст народного господарства запевнений, і не згадуючи слова „рецесія", ствердив, що в теперішній знижці на ринку немає нічого такого, чого б ринок не міг сам виправити.

Новий Президент має інший погляд. Він заявив, що як тільки безробіття досягне рівня 7.5% робітної сили, то це означатиме „точку небезпеки", і тоді уряд повинен тій небезпеці активно протидіяти. Отже, він передбачає зворот до гіршого і не дуже вірить, що ринкова ситуація виправиться сама собою. Він має вже напоготові зладжений його економічними експертами плян для протидіяння рецесії, що включає публічні роботи, підвищену і триваліщу допомогу для безробітних, евентуальне скорочення податків. Сподівана „точка небезпеки" може прийти десь під кінець березня або з початком квітня. Покищо новий уряд зайняв вичікуюче становище, бо негайна його інтервенція могла б завдати великої шкоди далекометражовим факторам господарського життя.

Тим часом у розвитку подій завважується парадокси і суперечності, які не дають скристалізуватись державній економічній політиці. Наприклад, за останніх сім тижнів дуже обнизилися особисті прибутки населення ЗДА. Обнизилися й зиски підприємств. Однак, рівночасно біржа, цей „барометр економіки" показує на „гарну погоду". Нюйоркська біржа цінних паперів виявила в другій половині січня дальший зріст цін акцій — вони були на 13% вищі за жовтневий рівень і на 1% вище від минулорічних цін. Ця обставина рішуче вказує на оптимістичні сподівання інвеститорів.

Неприємним скреготом в економічному житті є факт, що робітничі платні зростають швидше від зростання видайности за годину праці. Це веде до інфляційного росту продукційних та оперативних коштів підприємств, внаслідок чого продуцент втрачає над цими коштами контролю.

Таке явище дало почин широкій дискусії над значенням, ролею і впливом страйків на загальне економічне положення. Тут знову погляди гостро поділились. Кажуть, що страйками стримується нормальний розвиток економіки; що вони причиняються до інфляції платень і коштів виробництва при рівночасному зменшенні продуктивности; звужують конкуренційні можливості індустрії на міжнародних ринках, бо праця британського, німецького і японського робітника куди дешевша і тому продуковані ними товари, маючи нижчу ціну, випирають із ринків американські товари.

Є ще й декілька моментів далекосяжної проєкції. А саме — висока ціна американських виробів неґативно оформлює платничий балянс ЗДА і причиняється до втечі золота за кордон, що є доволі тривожним симптомом. Інфляція платень спричиняє, кажуть деякі економісти, зріст безробіття просто тому, що продуцент з поміччю автоматизації хоче наростаючі кошти збити збільшеною продуктивністю. На коротку мету йому треба менше робітників, і це поглиблює безробіття. Хоч на далеку мету технологічний прогрес не має якогось хронічного зв'язку із безробіттям.

З другого боку, недавно опубліковану велику (317 сторінок) студію про страйки, в якій сказано, що „загальний інтерес не був серйозно пошкоджений, наприклад, страйками у сталевому промислі, хоч публічна опінія думає інакше". Одначе, на нашу думку, годі заперечити тенденційність цієї студії, дармащо під нею підписались поважні економісти.

У той час, коли американська економіка борсається із своїми трудностями, закордонні економічні й фінансові експерти, не спускаючи з неї ока, радяться над тим, як рятувати багатого „дядька Сема", а то й приходять з поміччю. Американська рецесія, американський неґативний платничий балянс і втеча золота із ЗДА глибоко їх тривожать. Дехто рекомендує перевести міжнародну фінансову конференцію, щоб викрити і усунути джерело зла. Інші пропонують скликати в тій справі конференцію великих держав. Ще інші вважають, що проблему американського доляра можна розв'язати тільки в рямах Міжнародного Монетарного Фонду. А високопоставлені американські фінансові експерти не сумніваються, що ЗДА самі дадуть собі раду з усіма трудощами.

М. Ч.

о. Петро Понятишин

УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ В ДЕБАТАХ І ДОКУМЕНТАХ КОНҐРЕСУ ЗДА

Від Редакції: Сьогодні, 4-го лютого 1961, сповняється рік часу, як у місцевості Скокі біля Шикаґа в стейті Ілиной помер на 83-му році життя один з найвидатніших наших піонерів - діячів на церковному і громадському полі, колишній адміністратор Української Католицької Церкви в ЗДА і голова Українського Народного Комітету, центральної політичної репрезентації американських українців під кінець і після першої світової війни, сл. п. о. Петро Понятишин. Для відмічення першої річниці смерти цього великого Пастиря і Громадянина друкуємо цю Його чи не останню в житті статтю, переслану нам уже його спадкоємцями.

Під таким заголовком появилася в „Листах до Приятелів" за травень-червень 1959 р. стаття Костя Варварова.

Шановний автор завдав собі труду розшукати в згаданих документах слово Україна в трьох сесіях Конґресу — 64 - 66 в роках 1916 - 1921. На думку автора, кілька таких важливих і маркантних документів часу кидають досить світла на становище, яке в згаданому часі зайняли американські керівні кола до справ України. Він навів аж п'ять таких справ, якими могли зайнятися американські державні мужі під час своїх нарад над Україною чи Сходом Европи взагалі.

Першим документом Конґресу ЗДА, в якому вперше зустрічаємося з назвою Україна, була резолюція президента Вилсона в справі Українського Дня, що його проголошено на неділю 21-го квітня 1919 року. Прибуток із збірок цього Дня призначено на допомогу жертвам війни на території України.

Цю резолюцію вніс у палаті репрезентантів конґресмен Гемил з Джерзі Сити. В тій резолюції слово „українці" зв'язане з русинами. Резолюція говорить про поміч для „рутеніен - юкреніен" народу, і в такому оформленні проходить в читаннях обох палат Конґресу три рази. Ця спільна резолюція задокументована в Палаті репрезентантів під числом 350. В Сенаті вона має число 201, і її внескодавцем був сенатор Ладж з Бостону, Масс.

Авторові статті сподобалася назва русин, і він товстим друком виносить її зі статті.

Як дісталася назва русини-українці до тої резолюції?

Коли виготовлялася згадана резолюція, я настоював, щоб до нас застосували властиву назву Україна і українці. Але цьому рішуче спротивився конґресмен Гемил. Спротивився не тому, що йому ця назва не подобалася, а тому, що конґресмени і сенатори ніколи не чули, щоб в Европі існував народ, що називає себе українцями. Він доводив, що коли б до резолюції вставити слово Україна, то вона напевно перепала б. Треба знати, що ця резолюція була наглим внеском і мусіла бути прийнята одноголосно. Одинокий голос спротиву міг її завалити. В часах до першої світової війни царський уряд дбав про те, щоб в Америці назва Україна не виплила на поверхню, і край наш називали Малоросією.

Разом із конґресменом Гемилем я мав розмови в кулюарах Конґресу з неменше як 70-80 сенаторами та конґресменами, бо треба було інформувати й приготовляти голосування. Крім одного сенатора Ладжа, ніхто з них не знав, що то є Україна. А Ладж, здається, був професором одного з університетів Східньої Европи.

В Австро - Угорщині і в Европі взагалі нас називали рутенцями. Москалі додавали до слова руський ще одно „с", і ми стали „русскими". Слово „український" і „Україна" появилося на американському терені аж по першій світовій війні. Слова Русь ми не повинні соромитись, бо наші авторитетні історики ще й сьогодні вживають назви Русь-Україна. Конґресмен Гемил заявив, що назва русини мусить бути внесена до резолюції разом з назвою українці, бо вона означає той самий нарід. Назва русини була тут довгопануючою, бо навіть Український Народний Союз прийняв українську назву щойно по конвенції в Боффало у вересні 1914 року.

Хочу звернути окрему увагу на те, що п. Варварів хибно подав зміст резолюції. Він говорить, що в резолюції приходять слова, що на землях Галичини і Буковини, через які прокотилась воєнна завірюха, живе рутенське населення. Далі він твердить, що воєнна допомога мала йти для рутенців з тих країн. Я ніяк не можу зрозуміти, чому автор перекрутив зміст резолюції в тому сенсі, що допомога мала йти лише для Галичини й Буковини, коли він мав оригінал резолюції перед собою. Такого роду інформації знецінюють вартість резолюції і Українського Дня взагалі в очах читачів. Мушу ствердити, що в тих часах українська справа у Вашингтоні взагалі не існувала. Тодішній державний секретар заявив, що Америка не піде на поділ Росії на складові частини, і радив нам домагатися тільки автономії в новій Росії. Він вірив, що большевики довго не вдержаться і постане демократична Росія.

Автор зазначає, що ініціятором цієї акції був я, як адміністратор Рутенської Католицької Дієцезії в ЗДА. Так, я ужив слова рутенської, бо тодішню дієцезію творили українці з Галичини разом з угро - русинами, які ніяк не хотіли згодитися на те, щоб ми нашу дієцезію назвали українською. Для наших угро-руських братів у тодішніх часах назва Україна означала найгіршу єресь, що походить з пекла. Отже, я мусів згодитися на їх бажання і лишити назву „Рутеніян", якої вживав також перший американський український єпископ Стефан Сотер Ортинський.

Цих кілька рядків пишу на те, щоб ми не розминалися з правдою.

Професор Надлер передбачає припинення відпливу золота за кордон

Ню Йорк. — Професор економіки в Нюйоркському університеті д-р Маркус Надлер, промовляючи в Торговельній Палаті, твердив, що американський доляр і „надалі буде найсильнішою валютою в світі". Але треба припинити відплив золота за кордон, а це можна зробити тим способом, що збалянсується платничий бюджет із закордонними державами. На його думку цей дефіцит буде зліквідований при кінці 1961-го року. Уряд повинен скасувати податкові полекші для американських капіталів, які працюють за кордонами ЗДА. Професор Надлер рекомендує також закордонну допомогу, бо вільні країни Европи можуть розбудовувати свою оборону власними фондами. Департамент торгівлі стверджує, що в 1960-му році ЗДА видали за кордон на $3.8 більйона більше, ніж їх дістали від чужих держав.

З НАШИХ БУДНІВ

МЕТРОПОЛІЯ ТАНЦЮЄ

Спершу наголовок цього фейлетона був інший: „Метрополія працює". Я сів писати його з побожним бажанням: підсумувати культурні здобутки нашої громади, осягнені вже на початку цього, ювілейного року. Та під час підсумовування довелося змінити наголовок, саме тому, що більшість цих осягів приходиться реєструвати на танцювальному фронті. Тож і вийшло „Метрополія танцює". Цим, звичайно, я не хотів би сказати, що танець не є праця. Ви спитайте наших професійних артистів, як п-ні Валентина Переяславець, п-на Рома Прийма чи п. Василь Авраменко, вони вам скажуть, яка то тяжка харівка! Зрештою — кожний із нас, смертних, вертаючись над ранком з вечерниць чи з якої іншої „Маланки", почувається так, якби три дні ціпом махав або робив якісь „овертайми".

Мучаться, страждають не лише ті, що танцюють, але й ті, що влаштовують танцювальні підприємства. Звичайно за три місяці перед кожною забавою починають засідати забавові комітети: радять, сваряться, діляться функціями та евентуальними зисками чи дефіцитами. При тому слід пам'ятати, що всі наші балі й вечерниці мають, так сказати, ідейне унапрямлення. Коли танцює Дивізія, то на поміч інвалідам, СУМА і ООЧСУ — на визвольну справу, Пласт — на будову Пластового Дому, „Стара Война" — на „Червону Калину", врешті популярні балі „Союзівки" проходять під кличем допомоги студіюючій молоді. Це треба завжди мати на приміті, що коли Ви викаблучуєте коломийку чи легковійно кружляєте під звуки блакитного вальчика, то, в цьому випадку, Ви не просто собі танцюєте, а сповняєте громадський обов'язок, виконуєте свого роду патріотичну місію, щоб не сказати післанництво.

Те саме стосується істівного реферату... От, скажім, для прикладу, на пластових вечерницях стоїть добродій коло буфету і змітає канапки з полумиска. Виглядало б — нібито нічого: головік віктується, як каже пан Калафатюк, виконує нормальну функцію. Та це не так! В тому саме моменті, коли він проковтнув півдозена „сендвичів" або строщив півкурочки — він поклав уже тривку підвалину під будову Пластового Дому, так потрібного нашій дорогій молоді в цьому новітньому Вавилоні!

Інший приклад: на вечерницях „Червоної Калини" в Народному Домі зайняли хлопці бойові позиції коло „бари". Нібито нічого, що ж, попивають хлопці, набирають „мелодії" до танців. Ні, це не те! Пити, то вони п'ють, але ж в цій хвилині вся заокеанська Україна гукає їм: „На здоров'я, орли-соколи!" — бо вони в цьому моменті, ніби вояки на фронтовій лінії, відстоюють наші славні традиції, підіймають червону калину!.. Інша річ, що їх так довго трактується, як героїв, як довго вони щиро підпирають рідну „бару". Коли ж починають витягати крадькома власну горілку, доставлену на залю підпільним шляхом (під полою або в кишені) — з тим моментом вони вже не фронтовики, а прості, можна сказати, дезертири!

Отож, дорогі патріоти Метрополітальної округи, в найближчому часі ждуть Вас великі події, великі завдання: а саме — в цю суботу, 4-го лютого, Великі Пластові Вечерниці в залях Народного Дому, а через тиждень, в суботу 11-го лютого, маємо аж дві імпрези, що заслуговують на Вашу гарячу підтримку: традиційні вечерниці „Червоної Калини" з Контестом Дебютанток — у Народному Домі, і традиційний Баль „Союзівки" в авдиторії школи св. Юрія, дохід з якого йде на Стипендійний фонд при УНСоюзі. Є куди йти, і є що підпирати, слава Богу!

Ікер

О. Животко

В ТІНІ ЙОГО СЛАВИ

(1)

Ім'я Лафаєтта в Америці відоме кожному школяреві. Є воно синонімом романтичного героя, який залишив свою прекрасну країну, багатство, родину, щоб боротись за самостійність цієї країни. За це його ввели в пантеон слави, ставили йому пам'ятники, називали його іменем міста. В американській енциклопедії є його портрет і репродукція образу першої його зустрічі із Вашингтоном, які ілюструють велику статтю.

Звичайно, особисте життя прославлених людей також приходить на увагу в енциклопедіях, дається стислі дані про їх дітей і часто окрему рубрику для дружини. Не так було з дружиною Лафаєтта — її згадано лише у недавнім виданні Кольєра. Натомість ніколи не забувають різних королівських фавориток, навіть таких, єдиним визначенням яких була королівська ласка.

Можна думати, що дружина Лафаєтта, Адріяна, була така незначність, про яку нема чого й сказати. Однак, це не так. Була це освічена, дуже інтеліґентна жінка, автор цінних мемуарів і біографії своєї матері, а крім того — ідеальна дружина, що, беручи на увагу особистість мужа, революціонера - вояка, само по собі є геройством. Коли вглибитися в історію життя Ляфаєтта, ролю в ньому його дружини і все пережите нею за час походу мужа до слави, то справді над її головою ввижається мученниче сяйво.

Своєю ментальністю була вона протилежністю свого чоловіка. Основною розбіжністю, за якою натурально ішли інші, було відношення до релігії — Ляфаєтт був скептиком, вона переконаною католичкою.

Першу біографію мадам Ляфаєтт написала її дочка Вірджінія де Ластьєр. Потім були інші автори. Однак, найповніша і найкраща біографія вийшла тільки минулого року. Написала її американська письменниця Констанція Райт. Вона відома своїми двома романами, які мали прекрасну критику, і дослідною працею про Ляфаєтта, власне про історію визволення його з австрійської неволі. Ця праця дала авторці добру заправу для останньої книжки „Мадам де Ляфаєтт". Використала авторка всі доступні матеріяли, до яких поставилась уважно і обережно. Книжка її не б'є на дешеві ефекти, що останніми часами нерідко трапляється у біографіях внаслідок погоні авторів за сенсаціями.

Авторка пише, що історія таких жінок, як дружина Лафаєтта, є властиво історією їх подружжя. Отже та історія почалась 11-го квітня 1774 року. Ініціятива не належала молодим — все було заплановане і переведене старшими, як то було в дусі доби. Опікуни Джільберта дю Мотьє маркіза де Ляфаєтт, з одного боку, і батьки Адріяни Марії Франсуази, дочки князя Д'Айєно Ноаліс, умовились наперед і поставили молодих перед фактом, а ті протестувати й не думали. Так з'єдналися представники двох найбагатших шляхетських родів Франції.

(Далі буде)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

День Української Незалежности у Міннесоті

Стараннями управи Міннеапольського відділу УККА, зокрема голови управи відділу Василя Домбровського і референта зовнішніх зв'язків Андрія Амерслава, новообраний губернатор стейту Міннесота республіканець Елмер Андерсен напередодні цьогорічного Свята державности і соборности України підписав декларацію про проголошення в стейті Міннесота 22-го січня — Днем Української Незалежности.

Одночасно управа відділу УККА при ласкавій допомозі Аліси Данилюк, яка радо та сумлінно виконала обов'язки тимчасового англомовного секретаря, вислала всім сенаторам, конгресменам стейту, редакторам місцевої преси та провідним діячам стейту та міста відповідні матеріяли про Україну, яко незламну фортецю протиросійського спротиву в пропам'ятні дні української незалежности і аж донині. Деякі з цих матеріялів знайшли своє місце у конгресових рекордах 23-го січня ц. р., зокрема промова конгресмена Енчера Нелсона. На ці листи управа відділу УККА дістала з Вашингтону кілька дуже прихильних до справи української незалежности відповідей, які яскраво свідчать про достатню обізнаність цих провідних політичних діячів Міннесоти з проблемою української незалежности та значенням України, як могутнього чинника в подоланні експансії червоної Москви.

Свято державности і соборности, відбулося у неділю 22 січня в імпозантній залі „Лентон-Гол”, в центральній частині Міннеаполісу. Сцену прикрашували американський і український державні прапори і декорації, майстерно виготовані відомим артистом-маляром, настоятелем УПЦ св. Миколая прот. о. Миколою Антохієм.

Свято відкрив хор „Дніпро” (у складі понад 70 осіб), який виконав американський і український гимни. У вступному слові голова управи відділу УККА Василь Домбровський закликав присутніх вшанувати однохвилинною мовчанкою світлу пам'ять знаних і незнаних героїв визвольних змагань та зазначив, що Українська Народня Республіка є і буде дороговказом для нових і нових генерацій незламних бійців за суверенність та соборність України, і що недалекий вже той час коли на руїнах останньої імперіялістичної потуги — червоної Москви постануть незалежні держави, закріпачених нині Москвою народів, а в першу чергу Україна.

Реферат „Четвертий Універсал” прочитав полковник Василь Філонович, один з найактивніших учасників визвольних змагань у лавах армії УНР, а нині голова місцевого відділу Союзу Українських Ветеранів. Полковник у майстерно скомпонованому рефераті подав найсуттєвіші етапи боротьби за омріяну у віках волю України — за УНР з правдивістю та об'єктивністю.

У другій частині програми секретар управи відділу УККА Микола Дербуш схарактеризував значення політичних акцій УККА для поневоленої, але неупокореної України та для української громади на терені Америки і закликав присутніх до масової сплати внесків до УНФ-онду УККА, підкресливши при цьому що „кожний доляр до УНФ є кулею у захист України, кулею проти червоної Москви”.

Виступ хору „Дніпро” (диригент Микола Бринь) при акомпаніяменті Уляни Тисовської складався з мистецького виконання трьох бадьорих, бойових пісень: „Засяло сонце золоте” (муз. І. Недільського), „Вперед, сини народу!” (муз. П. Кондратенка) і „Не пора!” (муз. обробка Д. Січинського). Бурхливі оплески завершували кожну проспівану хором пісню.

Виконавцями інсценізації „22-го січня у Києві” були пластуни і пластунки, серед яких найвідповідальнішу ролю виконала здібна піяністка і декляматорка Тетяна Гринишин. Текст інсценізації, у тому й віршовані уривки, склала заступниця голови місцевого відділу Союзу Українок Америки Катерина Гуцал, а режисуру сцен перевела відома діячка української сцени Олена Карп'як-Бенцаль.

Так само дуже вдалим був і виступ юних танцюристів і танцюристок Українського Народного Балету Твин-Сіти (мистецькі керівники — Василь Павлюк і Беверлі Комар), які під гучні й дружні оплески виконали кілька народніх танців спочатку в полтавських, а потім у гуцульських строях.

Точками декламації були „Живи, Україно!” (О. Олесь) — у виконанні Ірми Корсуньської, „Маловірам” (О. Бабій) — у виконанні Євгенії Коцюби, „22-го січня” (О. Стюарт) — у виконанні Юрія Никифорука і „Ти воскреснеш, Україно” (В. Сосюра) — у виконанні Ольги Хоролець. Всі декламації були винагороджені оплесками.

Марія Дербуш

Клівленд у підготовці до Шевченківських Роковин

Заходами Українських Злучених Організацій і Осередку Праці НТШ в Клівленді, відбулися 22 жовтня м. р. збори пленуму делегатів УЗО і голов всіх українських організацій, на яких обмірковано цілість пляну відзначення 100-ліття смерти Тараса Шевченка та покликано до діяння Діловий Комітет, в склад якого ввійшли пані Е. Дубасова й І. Кашубинська і панове проф. М. Пап, проф. Л. Бачинський, проф. М. Ждан, проф. Р. Чучкевич, інж. М. Тарасюк, д-р М. Тимків, І. Вільшанецький, Я. Попель, Я. Кльований і М. Бігун. Головою комітету назначено проф. д-ра М. Папа, а референтури очолили: д-р Тимків — організаційну, інж. Тарасюк — програмову, М. Бігун — інформ.-пропагандивну, І. Вільшанецький — фінансову, а проф. Леонід Бачинський взяв обов'язки організації виставки матеріялів з усього обсягу шевченкознавства. Побудову комітету як і всю працю оперто на базі повної громадсько - національної солідарности та діловости. В почесно - репрезентативне тіло тих шевченківських святкувань включаються передові постаті з американської науки, політики, культури й адміністрації Клівленду та голови всіх українських організацій.

Діловий Комітет намітив для програми святкувань — торжественне зложення квітів під пам'ятником Тараса Шевченка в Культурному Городі міста Клівленду, влаштовання імпозантної шевченківської виставки в залях Центральної Міської Бібліотеки і в Українському Народному Домі та, як корону імпрез місяця, Святочну Академію, що відбудеться 19-го березня 1961 р. у найкращій концертовій залі міста „Мюзик Гол”. Для виведення вищого рівня мистецьких точок програми академії вже працюють два українські клівлендські хори, мішаний під диригентурою проф. Ярослава Барнича і мужеський під батутою Евгена Садовського.

М. Б.

Українські коляди в телевізійній передачі в Клівленді

Між імпрезами є імпрези, яких значення глибше та які залишають тривкіший слід. Такою імпрезою був концерт українських колядок у виконанні чоловічого хору „Дніпро” в Клівленді, переданий на телевізії 7-го січня в першому дні Різдвяних свят вполудне. Хор „Дніпро” в повному своєму складі, в дуже стараннному зовнішньому вигляді виступив тієї днини під батутою повного ентузіязму свого диригента Евгена Садовського, та зробив дуже корисне враження своєю поставою й гарним виконанням чарівливих українських коляд і колядок.

У програму концерту ввійшли: „Бог Предвічний”, „Добрий вечір тобі, пане господарю”, „Встань, Давиде”, „Бог природу”, „Тайна нам ся явила”, „По всьому світу”, „Що то за предиво”, „Не плач, Рахиле” і „Нова радість стала”.

У виступі хору видно було поважну працю й дбайливе підготовлення. Окрему увагу звертали на себе в сольових частинах чисті й гарні голоси Ю. Оришкевича та Р. Кассараби. Пояснення українських різдвяних звичаїв та поодиноких коляд подавав проф. С. Жеруха англійською мовою.

Імпрези такого характеру мають своє безсумнівне значення. З одного боку знайомлять вони широкі кола слухачів із українськими культурними надбаннями, з жемчугами української національної культури, з другого боку засвідчують сьогочасні мистецькі поривання української спільноти у вільному світі. Своїм телевізійним концертом хор „Дніпро” виконав добру роботу і зробив прислугу українському громадянству.

Вол. Радзикевич

Доповіді про Україну в Північній Дакоті

Бісмарк, Півн. Дак. — Від кількох місяців на тутешньому терені є велике заінтересування т. зв. „комуністичною проблемою”, згл. російсько - комуністичним імперіялізмом, і Україною й іншими поневоленими державами зокрема. Спеціяльно заінтересування зросло від часу виступу Н. Хрущова в ОН. В зв'язку з цим голова філії УККА на Півн. Дакоту, д-р Антін Жуковський дістає численні запрошення від різних американських установ і організацій промовляти на згадані теми. Д-р А. Жуковський був запрошений і промовляв в останніх тижнях в кількох поважніших американських організаціях, а головною темою його доповідей було: „Україна і російсько - комуністичний імперіялізм або колоніялізм”. Подаємо ці організації. N. D. State Convention Farmers Bureau — Bismarck, N. D., — присутні 1,200 делегатів з цілого стейту; P.T.A., Wilton, N.D., присутні 500 учителів і родичів; Республіканські збори — Steele, N.D., присутні 250 осіб; P.T.A. — Steele, N. D., присутні 500 учителів і родичів; N. D. Dentist Convention, Mandau, N. D., присутні лікарі, дентисти і їх дружини в числі коло 250 та в інших місцевостях.

По кожній доповіді було багато цікавих запитів і дискусія. Це є один із багатьох засобів ширення правди про Україну, а через це престиж УККА і українців значно піднісся.

В. О.

Закінчилась експедиція Гіллярі

У „Свободі” з 10 листопада м. р. ми повідомляли про виправу сера Едмунда Гіллярі в Гімаляйський масив Непалю в цілі студій умовин життя на гірських висотах та перевірки вістки про існування снігової людини.

З присілків Чімі Кочі, Бедінґу і На, що лежать в долині річки Ровалінґ, експедиція перебралася до Ледівця Ріпуми, положеного на 5,600 м., а передна стежа під проводом Нормана Гардія перейшла зрадливий просмик Таші Лепча. Сніговії та рідкий воздух зразу далися відчути. А тубильці гомоніли, що гірські духи приглядались та радили.

Переправа через просмик була тяжка, з втратою частини провіянту та одинокого радіоапарату. Підтягнувшись вище до 6,500 м., більшість виправи злучилася з партією Гардія. Звідси вже рушили разом та розіклали шатра у Тісніґбоч.

Експедиція вже скінчилася, її члени розбрилися, хто куди. З Непалю Гіллярі дістався до Токіо, а далі до Шикаґо. Він твердить, що снігова людина це тільки видумка тубільців, а сліди, які бачили — це тропи тварин, здеформовані сонцем та вітром. Для дальшої студії везе він з собою до музею природознавства в Шикаґо, а потім до Лондону, дивної форми череп, що має одне століття. Череп цей позичено з манастиря у Панґбоче і війт цієї місцевости сторожить його і після шістьох тижнів має повернути череп назад манастиреві.

А війт цей, Кумйо Чумбі, заперечує слова Гіллярі, бо, мовляв, сті або снігова людина існує, доказом чого не один тубілець схоплений цим леґендарним єством. І так виглядає, що загадка снігової людини осталася нерозв'язаною, бо як членам експедиції Гіллярі не вдалося її побачити чи сфотографувати, то це ще не значить, що вона не існує. Тубільче населення вірить в неї.

Ф. Лукіянович

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим співвласниками 23-мільйонового майна організації.

Педагогічний семінар для батьків в Торонті

Якщо хочемо мати духово і фізично здоровими наших дітей — даймо освіту батькам. З гаслом цим часто тепер зустрічаємося у розмовах, у пресі, зокрема в педагогічній літературі.. Серед нашого громадянства помітне зацікавлення виховними проблемами.

Та кермування виховним процесом складне, тим більше в наших сучасних обставинах, і без плянової і постійної систематичної акції для підвищення освіти виховників годі обійтися. „Діти ховати — камінь глодати” — каже наша народна мудрість. Тому то кожен почин для несення помочі батькам у формі організації можливостей підвищувати їхню педагогічну вмілість треба піддержувати. На нашому виховному відтинку стільки помилок у наших виховних заходах і так мало у нас зібрано педагогічного досвіду у формі педагогічних видань що упорядкування цього найважливішого, під цю пору відтинка національного життя, є пекучим.

З ініціятиви Виховного Реферату СФУЖО відбувається в Торонті семінар з метою підвищення педагогічних вмінь матерів в першу чергу та виховників взагалі. Цикл доповідей, що розглядає проблеми виховного впливу домашнього і українського громадського середовищ на формування особовости, відбувся у листопаді й грудні м. р. Чергові доповіді присвячені пізнанню елементів психології і педагогіки відбулися: 29-го січня, год. 3 : 30, в приміщенні УНО, 297 Каледж (шкільна заля) на тему: „Вплив спадковости й середовища на формування особовости дитини” — мгр. І. Товстяк. 5 лютого, 3 : 30, приміщення — велика заля церкви св. о. Николая, тема: „Психічні зміни у розвитку дитини шкільного віку” — д-р Б. Салабан з Бофало. Доповіді — ілюстровані фільмами.

Запрошуємо сердечно до участи всіх, хто дбає про те щоб розуміти дітей, щоб стати їхніми справжніми провідниками тоді, коли доброго провідництва їм так потрібно.

Комітет для влаштування виховного семінара

ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦІ В НАРОДНОМУ ДОМІ В НЮ ЙОРКУ

влаштовують у найближчу суботу 4 лютого ц. р. пластунки 2-го Куреня ім. Лесі Українки і запрошують на них пластову молодь і все старше громадянство, зокрема батьків пластової молоді. Оригінально й дбайливо прибрані велика й бічні залі Народного Дому та оркестра „АМОР”-у у повному складі запевняють, що ці вечерниці будуть одними з кращих у цьому сезоні. Дешеві вступи (2.50 для старших та 1.50 для молоді) й призначення доходу на такий конечний пластовий дім у Ню Йорку, без сумніву спонукають громадянство зі щирим серцем підтримати цей почин працьовитої пластової молоді.

На конференції лікарів обговорюватимуть методи щеплення проти пістряка

Ню Йорк. — Американське товариство для поборювання пістряка скликає конференцію у Вестчестерському повітовому клюбі в Рай, Н. Й., на якій обговорюватимуть проблему, чи можна буде щепити людей проти такої жахливої недуги, як пістряк. В цій конференції мають взяти участь коло 50 науковців-лікарів із ЗДА і з чужих країн. Деякі лікарі назбирали дещо даних про те, що недуга пістряка (рака) може виникати внаслідок того, що людський організм немає природних засобів які ставили б спротив недузі пістряка. Коли можна буде ствердити, що можна імунізувати людей проти пістряка тоді треба буде шукати успішної вакцини проти цієї недуги. Висліди конференції, яка відбудеться в днях від 16-го до 18-го березня ц. р. будуть опубліковані в пресі.

Торговельна Палата проти федеральної допомоги шкільництву

Вашингтон. — Голова Торговельної Палати ЗДА Артур Г. Мотлі заявив, що розвиток американського шкільництва в останній декаді показує, що американці „і не потребують і не хочуть федеральної допомоги для своїх шкіл". Мотлі твердить, що в останніх роках збільшилося число клясових приміщень і зросли учительські платні до такого ступня що не треба державної допомоги на ці цілі. Досі федеральна допомога на будову шкільних приміщень була дуже мала, і такою вона повинна залишитися і на далі, — міркує голова Торговельної Палати, який гадає, що про розвиток шкільництва добре дбають місцеві самоуправи. Президент Кеннеді заявив, що федеральна допомога шкільництву є конечна, і він ставить її на першому місці в своїй законодатній діяльності. Виконний директор Крайового Виховного Товариства Вілліям Дж. Карр сказав, що він і члени очолюваного ним Товариства погоджуються в справі поступів на полі шкільництва, але це не значить, що маємо спочити на лаврах, тим більше, коли будем мати на оці майбутність, і коли не будем дивитися тільки в минуле.

Уряд дозволив опублікувати звіт про занепад престижу ЗДА

Вашингтон. — Президент Кеннеді дозволив опублікувати звіт Інформаційної Агенції ЗДА про занепад престижу ЗДА в чужих країнах. Той звіт закінчений ще 29-го серпня 1960-го року, але президент Айзенгавер не дозволив був його опублікувати під час виборчої кампанії хоч Кеннеді знав його зміст і у виборчій кампанії покликувався на нього. Звіт називається „Погляд вільного світу на ЗДА і СССР". У звіті говориться про те, що в деяких закордонних країнах є неприхильні настрої у відношенні до ЗДА, бо там думають, що сила СССР зростає і внаслідок цього падає престиж ЗДА в тих державах. Кеннеді, мабуть, мав на думці той звіт, коли в своєму зверненні про Стан Унії говорив, що „кожного дня наближаємося до години максимальної небезпеки".

● Совєти звернулися до Судану в Африці за дозволом перепустити через територію Судану до Конґа 20 вантажних авт з харчами й ліками, закупленими — разом з автами — нібито з публічних пожертв в Совєтах для Конґа.

22 ліберальні республіканські конґресмени підтримують демократів

Вашингтон. — 22 ліберальні республіканські конґресмени знайшлися в трудному становищі, бо вони, вірні своїй поступовішій програмі, мусять підтримувати демократичних конґресменів, які змагають до здійснення програми президента Кеннеді. Ці ліберальні республіканці вперше мусіли голосувати проти партійних колеґ 31-го січня, коли вирішувалася в Палаті справа збільшення числа членів Палатної Комісії Правил. За збільшення числа членів цієї комісії голосували 195 демократичних лібералів і 22 ліберальні республіканці; проти були 64 консервативні південні демократи і 148 республіканців. Подібно є і в Сенаті, є група ліберальних сенаторів буде змушена підтримувати демократичні ліберальні проєкти, проти яких виступатиме більшість республіканських сенаторів.

● У Больцано, по німецьки Боцен у південному Тиролі, в межах Італії, вибухла підкинена, мабуть, якимсь тирольським або австрійським німцем бомба під пам'ятником у честь „Італійського генія". Цей атентат загострив німецько - італійські відносини в Південному Тиролі. В Римі й інших містах відбулись демонстрації студентів проти Австрії, яка домагається більших прав для тирольських німців.

● Конґресмен - демократ із Мериленду Томас Ф. Джансон домагається федеральної допомоги для диких качок і гусей, які находяться на півострові Делмарва в кількості 750.000 і внаслідок морозів і снігів не мають потрібних кормів.